

REDACTED / EXPURGÉ / REDIGOVANO

19 MAY 1998
D 8-1/5285 TER

8/5285 TER
JMJ

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-97-24-PT

TUŽILAC SUDA

PROTIV

MILANA KOVAČEVIĆA

OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu s ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ("Statut Suda"), optužuje:

MILANA KOVAČEVIĆA

za GENOCID

OPŠTI PODACI:

U ranim jutarnjim satima 30. aprila 1992, snage bosanskih Srba, pod vodstvom i kontrolom Kriznog štaba opštine Prijedor, preuzele su vlast u Prijedoru. Preuzimanje fizičke kontrole nad gradom i svim opštinskim funkcijama predstavljalo je kulminaciju tajnih priprema koje su započete još 1991, a u sklopu mjera koje su poduzeli bosanski Srbi širom Bosne i Hercegovine. Te pripreme postale su javne početkom 1992. nakon što je "Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" 9. januara 1992. proglasila "Republiku srpskog naroda Bosne i Hercegovine".

U sedmicama koje su uslijedile nakon 30. aprila 1992, Krizni štab proveo je ili odobrio provođenje sve oštrijih mjera ograničenja prema ne-srpskom stanovništvu u opštini Prijedor. Svi ne-Srbi koji su bili na funkcijama u opštinskim organima vlasti, a koji nisu javno u potpunosti podržali novi sistem i srpske vođe, otpušteni su sa položaja. Poslovna preduzeća i privredne organizacije su ubrzo nakon toga na isti način počeli sa otpuštanjem skoro svih ne-Srba. Širom opštine postavljene su barikade na cestama, naročito oko većinski ne-srpskih sela i u samom gradu Prijedoru. Barikade su služile da se spriječi udaljavanje ne-Srba od njihovih domova ili sela. Svi

ne-Srbi su neprekidno opominjani i upozoravani da predaju sve oružje. Tokom tog perioda, slična politika i mjere provođene su u opštinama širom samozvane srpske republike u Bosni i Hercegovini.

Oko 23. maja 1992, otprilike tri sedmice nakon što su bosanski Srbi nasilno preuzeli vlast u opštini Prijedor, srpske snage - uključujući jedinice JNA, teritorijalne odbrane (TO), paravojne jedinice i jedinice policije - izvele su koordinirani napad na područja bosanskih Muslimana i Hrvata u opštini Prijedor. Napad pješadije uslijedio je nakon intenzivnog napada artiljerijom i tenkovskim granatama. U razdoblju od aprila do jula 1992, srpske snage širom Bosne i Hercegovine vršile su slične napade, i hiljade bosanskih civila iz redova Muslimana i Hrvata, uključujući žene, djecu i starce, sistematski su okupljani i zatvarani u pritvorske objekte ili logore. Vojna lica i policija i njihovi predstavnici radili su i rukovodili tim pritvorskim objektima, pod kontrolom vojnih i civilnih vlasti bosanskih Srba. Pored toga, isljednici iz redova policije vojske bosanskih Srba koji nisu bili stražari u logorima imali su neometan pristup svim pritvorskim objektima te su saradivali sa osobljem koje je kontroliralo te pritvorske objekte.

U opštini Prijedor, srpske snage i snage bosanskih Srba pohvatale su većinu muslimanskih i hrvatskih stanovnika koji su preživjeli prvi napad i pobjegli od svojih kuća. Zatim su ih prisilili da idu u koloni do jednog od zatočeničkih logora ili pritvorskih objekata koje su vlasti bosanskih Srba uspostavile u opštini. Pripadnici srpskih snaga i snaga bosanskih Srba izvlačili su mnoge Muslimane i Hrvate iz kolone i na licu mjesta ih streljali ili tukli. Nakon što su dotjerani do sabirnih mjesta, većina zatvorenika je odvedena u logore u Omarsku, Keraterm ili Trnopolje. Brojni zatočeni muškarci i žene odvedeni su u policijsku stanicu u Prijedoru radi ispitivanja prije odvođenja u logor ili puštanja. Mnogi od zatvorenika su okrutno fizički i psihički zlostavljani u policijskoj stanici.

Tokom sljedećih nekoliko sedmica, srpske snage i snage bosanskih Srba nastavile su sakupljati Muslimane i Hrvate iz Kozarca, Prijedora i ostalih mjesta u opštini, i zatvarati ih u logore Omarska, Keraterm i Trnopolje. Završni vojni napad velikih razmjera koji su izvršile srpske snage i snage bosanskih Srba u opštini dogodio se oko 20. jula 1992. kada su napadnuta pretežno muslimanska sela u brdskom

području zvanom Brdo, na zapadnoj obali rijeke Sane. Mnogi od onih koji su izbjegli zarobljavanje nakon napada na druga područja opštine u maju 1992. pobjegli su na područje Brda. Oni koji su preživjeli napad na Brdo takođe su odvedeni u logore u Omarsku, Keraterm ili Trnopolje.

Logor Omarska nalazio se u dijelu kompleksa rudnika željezne rude. Logor Keraterm nalazio se u nekorištenom dijelu tvornice keramike "Keraterm". Logor Trnopolje bio je kompleks od nekoliko zgrada u selu Trnopolje, uključujući školu, kino i dom kulture, kao i okolno zemljište.

U krugu kompleksa rudnika Omarska koji su vlasti bosanskih Srba koristile kao logor, logorske vlasti su zatvorenike uglavnom držale u tri različita objekta: u upravnoj zgradi, gdje su vršena saslušanja i gdje je bila zatvorena većina žena, u garaži ili hangaru, i u "bijeloj kući", maloj zgradi u kojoj su vršena posebno okrutna premlaćivanja, kao i na betoniranom dvorišnom prostoru između zgrada koji je bio poznat kao "pista". Postojala je još jedna manja zgrada poznata kao "crvena kuća" u koju su ponekad odvođeni zatvorenici i iz koje najčešće nisu izlazili živi. Mnogi od prijedorskih muslimanskih i hrvatskih intelektualaca, vodećih stručnjaka i političara poslani su u Omarsku. Osim četrdesetak žena, svi ostali zatvorenici bili su muškarci.

U logoru Keraterm zatvorenici su držani u jednom dijelu dugog objekta koji se sastojao od četiri velika skladišta za uskladištenje keramičkih pločica koje je tvornica proizvodila. Zatvorenici su ova skladišta nazivali prostorijama 1, 2, 3 i 4. U Keratermu su bili zatvoreni samo muškarci, uglavnom vojno sposobni, odnosno starosti od 16 do 60 godina.

Logor Trnopolje sastojao se od grupe objekata uključujući školu i mjesni dom kulture. U ovom logoru bili su zatvoreni većinom žene, djeca i starci. Jednom broju porodica uspjelo je ostati zajedno ili im je dozvoljeno da ostanu zajedno, te su zajedno zatočeni u Trnopolje. Određeni broj bosanskih Muslimana i Hrvata koji su bili zatočeni u Trnopolju sami su pobjegli u logor, jer je bilo mnogo opasnije da ostanu u vlastitim domovima i selima. Nakon što su zatvoreni logori Omarska i Keraterm, preživjeli zatvorenici odvedeni su u logor Trnopolje i u logor na Manjači.

OPTUŽENI

2. **MILAN KOVAČEVIĆ zvaní Mićo** rođen je u Republici Bosni i Hercegovini. Tokom 1992. bio je predsjednik Izvršnog odbora opštine Prijedor i član Kriznog štaba za opštinu Prijedor. Po struci je anestetičar i trenutno se nalazi na mjestu direktora prijedorske bolnice.

NADREĐENOST

4. Članovi Kriznog štaba međusobno su saradivali u planiranju i donošenju odluka o svim operacijama vezanim za vođenje neprijateljstava i uništavanje nersrpskih zajednica u opštini. Krizni štab je djelovao zajedno sa vojnim i policijskim vlastima koje su učestvovala u napadu na bosanske Muslimane i Hrvate u opštini, te je bio ovlašten da kontroliše policiju koja je učestvovala u tim napadima. Osim toga, Krizni štab je planirao i odobrio uspostavljanje logora u Omarskoj, Trnopolju i Keratermu, podržavao rad tih logora, te bio ovlašten da kontroliše upravljanje tim logorima.

MILAN KOVAČEVIĆ

6. U razdoblju od 29. aprila 1992. do 31. decembra 1992, **MILAN KOVAČEVIĆ** bio je i član Kriznog štaba u opštini Prijedor i predsjednik Izvršnog odbora opštine Prijedor.

7. Kao član Kriznog štaba, **MILAN KOVAČEVIĆ** je bio dio organa koji je imao izvršnu vlast u opštini Prijedor za sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, organa koji je opisan u paragrafu 4.

8. Kao predsjednik Izvršnog odbora opštine Prijedor, **MILAN KOVAČEVIĆ** je imao drugu po važnosti funkciju u Kriznom štabu u smislu *de jure* vlasti. On je bio osoba odgovorna za organizovanje posjeta novinara logorima i osoba koja je posjetiocima Kriznog štaba davala najviše informacija o logorima.

OPTUŽBA**TAČKA 1
(GENOCID)**

9. U razdoblju između aprila 1992. i januara 1993, **MILAN KOVAČEVIĆ** je, svojim djelima i propustima, na području Republike Bosne i Hercegovine počinio genocid.

10. Početkom proljeća 1992, Krizni štab opštine Prijedor, uključujući **MILANA KOVAČEVIĆA**, planirao je, organizovao i proveo uspostavljanje niza zatočeničkih objekata ili logora, uključujući logore u Omarskoj, Keratermu i Trnopolju. U ovim logorima su radili i njima upravljali pripadnici vojske i policije i njihovi predstavnici pod kontrolom vojske bosanskih Srba i civilnih članova Kriznog štaba. Osim toga, ostali pripadnici policije bosanskih Srba, vojske i civila koji nisu bili direktno određeni za stražare u logorima, imali su neometan pristup svim zatočeničkim objektima i djelovali zajedno sa osobljem koje je imalo kontrolu nad tim objektima.

11. Ni u jednom logoru zatvorenici nije omogućen odgovarajući pravni sudski postupak, a njihovo zatočavanje nije bilo opravdano vojnom potrebom. Zatvarani su uglavnom iz vjerskih i etničkih razloga. Uslovi u logorima u Omarskoj, Keratermu i Trnopolju bili su užasni i surovi. Pripadnici vojske i policije bosanskih Srba koji su bili zaduženi za ove objekte, njihovo osoblje, te ostala lica koja su dolazila u logore, a svi su bili u vlasti i pod kontrolom Kriznog štaba, ubijali su, seksualno zlostavljali, mučili i na druge načine fizički i psihički maltretirali zatvorenike u logorima.

12. Logorima Omarska i Keraterm smišljeno se upravljalo na takav način da se zatvorenici izlože uslovima života koji će dovesti do njihovog fizičkog uništavanja sa ciljem da se unište, djelomično, bosanski Muslimani i Hrvati kao nacionalna, etnička ili vjerska grupa. Teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava slične vrste su počinjena u oba logora. Zatvorenici su kontinuirano podvrgavani, ili primoravani da prisustvuju nečovječnim djelima, uključujući ubistva, silovanja, seksualna zlostavljanja, mučenja, premlaćivanja i pljačku, kao i druge oblike psihičkog i fizičkog zlostavljanja. Dnevni obroci zatvorenika jedva da su bili dovoljni za

preživljavanje. Medicinska njega zatvorenika bila je ili nedovoljna ili nikakva, a opšti higijenski uslovi u logorima bili su više nego neadekvatni.

13. U Omarskoj su zatvorenici držani u skućenom prostoru sa malo ili bez ikakvih mogućnosti za održavanje lične higijene. Hranjeni su jednom na dan obrocima jedva dovoljnim za preživljavanje. Imali su svega nekoliko minuta vremena da odu do kantine, pojedu i izađu. Ono malo vode što su primali obično je bilo prljavo. Zatvorenici nisu mogli mijenjati odjeću niti su imali posteljinu. Nije im pružana nikakva medicinska njega. Ubistva i surova premlaćivanja zatvorenika bila su uobičajena. Stražari u logoru, koji su bili pripadnici policije i vojske, kao i ostali koji su dolazili u logor i fizički zlostavljali zatvorenike, koristili su za premlaćivanje razne predmete uključujući drvene palice, metalne šipke i alatke, komade debelih industrijskih kablova, kundake i noževe. I žene i muškarci zatvorenici bili su premlaćivani, mučeni, silovani, seksualno zlostavljani, i ponižavani. Stotine zatvorenika, kako poznatog tako i nepoznatog identiteta, nije preživjelo logor.

14. Logor Keraterm nalazio se u bivšoj tvornici keramike u Prijedoru. Uslovi pod kojima su držani zatvorenici bili su slični onima u logoru Omarska. Zatvorenici su bili toliko natrpani u četiri prostorije da često nisu mogli ni leći. Zatvorenicima nije bilo dozvoljeno slobodno kretanje po logoru. U zatvorenim prostorijama ili napolju na otvorenom, zatvorenici su se smjeli kretati samo uz izričitu dozvolu, obično da bi dobili obrok za preživljavanje ili otišli u WC. Rukovodstvo logora, stražari, koji su bili pripadnici policije i vojske, kao i ostali koji su dolazili u logor da bi zlostavljali zatvorenike, dnevno su ih podvrgavali nečovječnim uslovima, fizičkom nasilju, neprekidnom ponižavanju, degradaciji i strahu od smrti. Mnogi su zatvorenici pogubljeni u logoru. Jedne noći u julu 1992, ubijeno je preko 150 vojno sposobnih muškaraca sa područja Brda. Teška premlaćivanja bila su uobičajena. Za premlaćivanja su korištena sva moguća sredstva uključujući drvene palice, metalne šipke, bejzbol palice, komadi debelih industrijskih kablova, kundaci i noževi. Premlaćivanja, seksualna zlostavljanja, mučenja i ostali surovi i ponižavajući postupci obično su se odvijali pred svim zatvorenicima i praćeni su pogrđnim i ponižavajućim primjedbama na račun žrtava ili njihovih porodica te opštim prijetnjama ostalim zatvorenicima. Poslije premlaćivanja, mučenja ili seksualnog zlostavljanja, zatvorenici su odnošeni, odvlačeni ili prisiljavani da pužu natrag do svojih prostorija

bez bilo kakve brige za njihove povrede. Stotine zatvorenika, kako poznatog tako i nepoznatog identiteta, nisu preživjele logor.

15. Logor Trnopolje osnovan je na mjestu bivše škole i okolnih zgrada u selu Trnopolje. To je bio najveći logor i mjesto na koje su dovođeni žene, djeca i starci iz redova bosanskih Muslimana i Hrvata. Neki vojno sposobni muškarci uspjeli su otići direktno u logor u Trnopolje. Objekti u logoru brzo su se napunili, tako da su preostali zatvorenici morali da se smjeste na poljima u improvizovanim kolibama od najlona i ostataka materijala. Higijenski uslovi bili su više nego neadekvatni. Minimalni obroci dijeljeni su neredovito, s tim da je kasnije ženama bilo dozvoljeno da odlaze u susjedno selo u potragu za hranom. Logor je služio kao polazna tačka za deportaciju svih onih koji su preživjeli prvi napad i logorski režim. Logor je imao i drugu zlokobniju namjenu: seksualno zlostavljanje, silovanje i mučenje mnogih zatvorenih žena od strane osoblja logora i pripadnika drugih vojnih jedinica sa tog područja koji su samo zbog toga dolazili u logor. U mnogim slučajevim žene i djevojke su odvođene iz logora i silovane, mučene ili seksualno zlostavljane na drugim mjestima. Osim toga, mnogi su zatvorenici, muškarci i žene, ubijeni, premlaćivani i na drugi način fizički i psihički zlostavljani od strane osoblja logora i drugih Srba i bosanskih Srba kojima je dozvoljavan pristup u logor.

16. U razdoblju između 30. aprila 1992. i 31. decembra 1992, **MILAN KOVAČEVIĆ** je u dogovoru sa drugima planirao, podsticao i naredio osnivanje logora u Omarskoj, Keratermu i Trnopolju i zatvaranje bosanskih Muslimana i Hrvata sa opštine Prijedor u te logore u uslovima kojima je cilj bio nanošenje fizičkih povreda zatvorenicima, uz namjeru da se uništi dio bosanskih Muslimana i Hrvata kao takvih. Dalje, između 30. aprila 1992. i 31. decembra 1992, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da podređeni koji rade u zatočeničkim objektima ubijaju ili nanose teške fizičke ili psihičke povrede bosanskim Muslimanima i Hrvatima sa namjerom da ih unište, djelomično, kao nacionalnu, etničku ili vjersku grupu, ili su to već učinili, a on nije preduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni počinioc.

Navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ učestvovao je u GENOCIDU, što je kažnjivo prema odredbama člana 4(3)(e) i 7(1) i (3) Statuta Međunarodnog suda.

Potpisao

Graham T. Blewitt

Zamjenik tužioca

u ime tužioca u skladu sa pravilom 38(B)

Pravilnika o postupku i dokazima

10/05/98.